

TANUMS
KOMMUN

Barn- och utbildningsförvaltningen

Datum
2023-11-17

Diarienummer:
BUN 2023/0478-645

Antagen av KF
§ 14, 2024-02-12

Biblioteksplan för Tanums kommun 2024

Innehåll

Inledning.....	2
Bakgrund och syfte	3
Uppföljning.....	3
Mål och styrdokument.....	4
Biblioteksverksamhet i Tanums kommun.....	6
Skolbibliotek.....	6
Samverkan.....	7
Fokusområden	7
FOKUSOMRÅDE 1: Läsfrämjande.....	8
FOKUSOMRÅDE 2: Medie- och informationsförsörjning.....	9
FOKUSOMRÅDE 3: Tillgänglighet.....	11
FOKUSOMRÅDE 4: Barn- och ungdomsverksamhet.....	12
FOKUSOMRÅDE 5: Programverksamhet.....	13
FOKUSOMRÅDE 6: Hållbarhet	14

Inledning

Vi lever i ett samhälle i snabb förändring. Fri tillgång till information och källkritisk medvetenhet är viktigare än någonsin när vi ständigt översköljs av åsikter och intryck, och dagens medielandskap gör att falska nyheter och propaganda snabbt får fäste. Läskunnigheten i Sverige sjunker och det är extra viktigt att främja barns och ungas läsning, vilket på sikt ökar möjligheten till jämlika uppväxtvillkor. Att kunna ta del av och själv uttrycka sig i text är en central del av att vara en aktiv medborgare i ett demokratiskt samhälle.

Folkbiblioteket ska vara en ideologiskt fri mötesplats med ett brett och kvalitativt utbud, fritt från censur. Biblioteket ska främja fri åsiktsbildning och stimulera till läsning. Att det också kan upplevas som en farlig plats ser vi när böcker återigen förbjuds på bibliotek i västvärlden. I Sverige förs en intensiv debatt om armlängds avstånd och kulturens roll. Samhällets utmaningar är också bibliotekens och liksom andra viktiga samhällsinstitutioner får de aldrig tas för givna.

Betydelsen av närhet till bibliotek och annan samhällsservice blev extra synlig under coronapandemin då världen plötsligt krympte. På nationell såväl som på lokal nivå runt om i landet diskuteras folkbibliotekens roll i totalförsvaret, både i egenskap av fysisk plats och som förmedlare av fri och neutral information och litteratur. Biblioteket som kulturaktör är extra viktig i glesbygd och har också en central roll när det gäller att tillhandahålla samhällstjänster så som IT-hjälp och dokumenthantering, samt att stötta nyanlända i mötet med sitt nya land. Här finns möjlighet att lära sig språket, ta del av flerspråkig och lättläst litteratur samt språkcaféer. På så vis hjälper biblioteken till att motverka segregation. Biblioteket är idag en av få fria mötesplatser där alla är välkomna utan krav på motprestation.

Allt fler vuxna studerar och förtjänar likvärdig tillgång till studiero och kunskapsinhämtning. Många, framför allt i en landsbygdskommun som Tanum, studerar på distans och använder sig därför ofta av sitt lokala folkbibliotek i stället för högskole- eller universitetsbiblioteket. På så vis är biblioteket en tillgång i alla skeden av livet, för så väl det lilla barnet som precis upptäckt böckernas värld som för den vuxne som vill bilda sig och lära nytt.

Bakgrund och syfte

17 § *Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Lag (2019:961)*

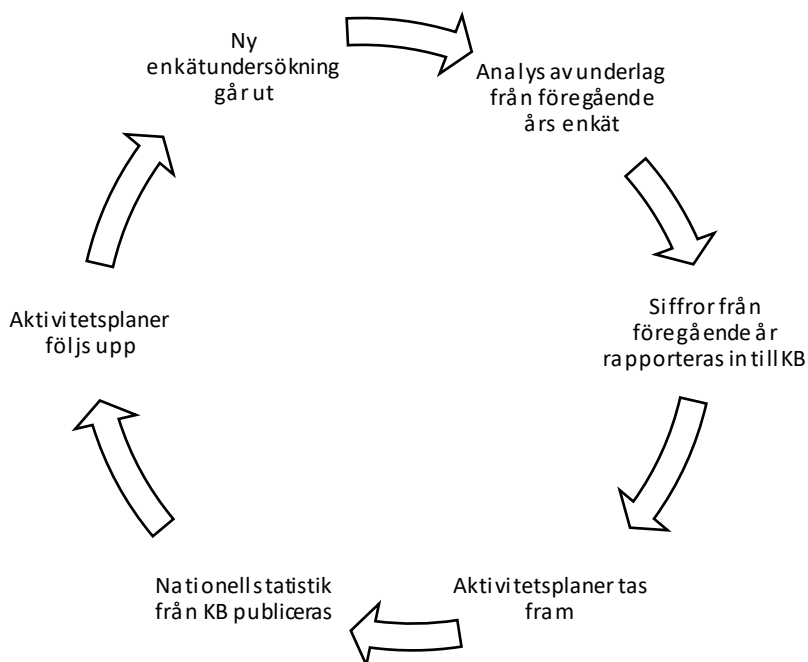
Riksdagen har beslutat att kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för den kommunala och regionala biblioteksverksamheten. Biblioteksplanen ska vara en enskild plan och inte en del av till exempel kulturplanen. Syftet är att tydliggöra bibliotekens uppdrag.

2022 lade Sveriges regering fram en nationell biblioteksstrategi för ett stärkt biblioteksväsende.¹ Syftet är att långsiktigt främja samverkan och kvalitetsutveckling i hela det allmänna biblioteksväsendet i landet. Kungliga biblioteket (KB) ska tillsammans med regionerna och kommunerna följa upp hur biblioteksplaner har utformats och hur de används.

Denna plan ska ange riktningen för utvecklingen av biblioteksverksamheten i Tanums kommun samt fungera som ett arbetsredskap för politiker och tjänstemän under året 2024.

Uppföljning

Utvärdering sker kontinuerligt. Nyckeltal hämtas från KB:s nationella statistik dit siffror inrapporteras i februari varje år och publiceras under sommaren. I början av varje kalenderår tas aktivitetsplaner fram alternativt uppdateras gemensamt i personalgruppen, vilka anknyter till biblioteksplanen och följs upp under året. I slutet av varje år genomförs en användarenkät som finns tillgänglig både digitalt och i fysisk form. Denna analyseras sedan och ligger till underlag för kommande års planer och utvecklingsarbete.

¹ Nationell biblioteksstrategi. Kungliga biblioteket. <https://www.kb.se>

Mål och styrdokument

De lagar och styrdokument som ligger till grund för biblioteksverksamheten är följande:

Bibliotekslag (2013:801)

Lagen reglerar verksamheterna inom det allmänna biblioteksväsendet, vilket utgörs av kommunalt folkbibliotek, skolbibliotek, regional biblioteksverksamhet och högskolebibliotek. I 2 § uttrycks bibliotekens ändamål att *”/---/verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskaper och fri åsiktsbildning”, samt ”/---/ främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamheten ska finnas tillgänglig för alla.”*²

För folkbiblioteken uttrycker lagen att en särskild uppmärksamhet ska ägnas åt barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning, personer med annat modersmål än svenska och nationella minoriteter. Lagen reglerar även kommunal tillgång på bibliotek, medieutbud, dess uppdrag som förmedlare av informationsteknik och läsfrämjande samt avgiftsfria lån.

Skollag (2010:800)

I bibliotekslagen 10 § behandlas tillgången till skolbibliotek i skolan. Lagen trädde i kraft 2 juli 2023 enligt SFS 2023:355.

*”Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ha tillgång till skolbibliotek.”*³

Nationell biblioteksstrategi 2022 – 2025

Den nationella biblioteksstrategin i syfte att stärka biblioteksväsendet är framtagen av regeringen 2022.⁴ Den utgår ifrån tre övergripande områden:

- Ett biblioteksväsende som är tillgängligt och relevant för alla.
- Ett biblioteksväsende som bidrar till och följer samhällets utveckling.
- En välfungerande nationell infrastruktur för biblioteksväsendet.

Regional biblioteksplan 2020 - 2023

Västra Götalandsregionens biblioteksplan fungerar bland annat som en vägledning i arbetet med kommunala biblioteksplaner. Den är också en del av Kulturstrategi Västra Götaland och regional kulturplan 2020 – 2023. Planen har fokus på fyra rubriker för vägledning, d v s ”det öppna biblioteket, det läs- och skrivfrämjande biblioteket, det digitala biblioteket och det lärande biblioteket.”⁵

Strategi för digitalisering 2023

Barn- och utbildningsförvaltningen i Tanums kommun har utarbetat en strategi för digitalisering med syfte *”/---/ att ange färdriktningen för Barn- och utbildningsförvaltningens arbete med digitalisering inom hela förvaltningen, samt utgöra ett underlag för arbetet med verksamheternas handlingsplaner.”*⁶ Strategin anger vilka prioriteringar som behövs för medborgarnas möjligheter att kunna tillgodogöra sig den digitala miljön på bästa sätt. För

² Bibliotekslag (2013:801). Sveriges Riksdag. <https://www.riksdagen.se>

³ Skollag (2010:800). Sveriges Riksdag. <https://www.riksdagen.se>

⁴ Nationell biblioteksstrategi. Kungliga biblioteket. <https://www.kb.se>

⁵ Regional biblioteksplan. Västra Götalandsregionen. <https://www.vregion.se>

⁶ Strategi för digitalisering. Tanums kommun. <https://intranet.tanum.se>

bibliotek, skolbibliotek och fritid anges specifikt anvisningar om medborgarnytta och service, digital trygghet, digitalt arbetssätt, digital kompetens och digital innovation.

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Genom konventionen säkerställs att barnets rättigheter respekteras.⁷ Barnets bästa ska genomsyra biblioteksverksamheten i enlighet med konventionens framtagna artiklar.

De globala målen 2030

Genom uppsatta mål arbetar FN:s medlemsländer globalt med hållbar utveckling inom olika områden.⁸ Biblioteksverksamheten berörs av flera av dessa, exempelvis god utbildning, jämställdhet och materialanvändning.

Biblioteksverksamheten förhåller sig även till följande:

IFLA:s/Unescos folkbiblioteksmanifest 2022

Folkbiblioteksmanifestet, som uppdaterades 2022, framhåller folkbibliotekets roll och betydelse i kultur- och kunskapsområdet:

”Unesco vill med detta manifest uttrycka sin tilltro till folkbiblioteket som en levande källa till utbildning, kultur, inkludering och information och som en viktig aktör för en hållbar utveckling och alla människors möjlighet att uppnå harmoni och andlig utveckling. Unesco uppmanar därför myndigheter på nationell och lokal nivå att stödja och aktivt medverka till en utveckling av folkbiblioteksväsendet.”⁹

LSS - Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387)

Lagen säkerställer att personer med olika former av funktionshinder ges förutsättningar för en god livstillvaro.¹⁰

⁷ Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197). Sveriges Riksdag. <https://www.riksdagen.se>

⁸ De globala målen 2030. UNPD och Globala målen. <https://www.globalamalen.se>

⁹ IFLA-UNESCO Folkbiblioteksmanifest. IFLA: International Federation of Library Associations and Institutions. <https://www.ifla.org>

¹⁰ LSS – stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387). Sveriges Riksdag. <https://www.riksdagen.se>

Biblioteksverksamhet i Tanums kommun

Biblioteken lyder under barn- och utbildningsförvaltningen i Tanums kommun. Ansvarig chef är kultur- och fritidschef vars områden även innefattar allmänkultur, kulturskola, öppen ungdomsverksamhet, föreningsutveckling och Fritidsbanken.

Personalen består idag av

- Ansvarig chef kultur och fritid
- 5,5 bibliotekarier, varav 1 arbetsledare
- 2,5 biblioteksassistenter
- 1 skolbibliotekssamordnare

I Tanums kommun finns ett huvudbibliotek beläget i kulturhuset Futura i Tanumshede, samt tre filialer i Fjällbacka, Hamburgsund och Bullaren. Filialen i Bullaren är ett integrerat folk- och skolbibliotek och ligger i anslutning till Backa skola. År 2019 infördes RFID-teknik och nya självbetjäningsstationer köptes in. Biblioteken i Fjällbacka och Bullaren är meröppna bibliotek sedan januari 2022 respektive augusti 2023, vilket innebär att besökare kan använda biblioteken utanför bemannade öppettider.

Biblioteken i Tanum är sedan 1995 en del av samarbetet Biblioteken i Ranrike som hanteras av kommunalförbundet Norra Bohusläns Biblioteksförbund (NBBF) och består av kommunerna Munkedal, Sotenäs, Strömstad samt Tanum. Biblioteken har gemensamt IT-system, webbplats och mediabestånd och samverkar kring digitala tjänster och kompetensutveckling. Det innebär att låntagare har tillgång till samtliga kommuners hela mediabestånd och hemifrån kan söka, reservera och låna om böcker samt ta del av e-tjänster.

Omvärldsbevakning och fortbildning sker kontinuerligt. Bibliotekens roll förändras i takt med samhället, vilket kräver att personalen håller sig uppdaterad för att ha rätt kompetens till att utföra sitt uppdrag på bästa sätt. Detta innebär både fortbildning för befintlig personal och att kompetensen i gruppen ses över inför varje nyrekrytering.

Skolbibliotek

Det finns i kommunen sju skolbibliotek av varierande storlek, varav det på Tanumsskolan är bemannat fyra timmar per vecka och det på Backa skola är en integrerad skol- och folkbiblioteksfilial. Skolbibliotek skiljer sig från folkbibliotek på så vis att skolbiblioteket är en pedagogisk resurs i skolarbetet, medan folkbiblioteket har som uppdrag att främja den lustfyllda fritidsläsningen.

Det finns i dagsläget en person anställd som skolbibliotekssamordnare. Denna står för administration och utveckling samt serverar samtliga grundskolor med bland annat läsfrämjande insatser. Det görs till exempel via bokprat i klasser, temalådor med litteratur samt författarbesök för alla i åk 5 och 8. Det ingår även i skolbibliotekariens arbete att sköta de mediebestånd som finns på skolorna i form av inköp, gallring och liknande.

Mer detaljer angående kommunens skolbibliotek finns i separat dokument, *Rutin för arbete med skolbibliotek för grundskolor och anpassad grundskola i Tanums kommun 2024*.

Samverkan

Samverkan sker på flera nivåer och syftet är att nyttja resurser på bästa sätt och lära av varandras verksamheter. Omvärldsbevakning sker som ett sätt att hitta nya samarbetspartners och understödja kunskapsutbyte. Biblioteken är en aktiv del av samhällsutvecklingen.

- Lokal nivå: andra kommunala verksamheter, hembygdsföreningar, studieförbund samt kulturaktörer så som Vitlycke museum, Gerlesborgsskolan, Konstnärernas Kollektivverkstad m.fl. Samverkan sker bland annat genom gemensamma arrangemang.
- Kommunövergripande: Biblioteken i Ranrike/Norra Bohusläns Biblioteksförbund (NBBF). Samarbete främst vad gäller bestånd, IT-system och -tjänster samt fortbildning.
- Regional: Fyrbodals och Västra Götalandsregionen. Samarbete kring bland annat residensförfattare och kompetensutveckling.
- Nationell: Kungliga biblioteket och Kulturrådet. Berör statistik, projektanslag för att stärka verksamheten m.m.

Fokusområden

För att kunna fullfölja bibliotekets uppdrag och ange riktningen för kommande år har i denna plan sex fokusområden valts ut. Dessa är Läsfrämjande, Medie- och informationsförsörjning, Tillgänglighet, Barn- och ungdomsverksamhet, Programverksamhet samt Hållbarhet. Inom varje område redogörs för nuläget samt formuleras målen för perioden för planens verkställande, med hänvisning till bibliotekets uppdrag enligt lag. Fokusområdena har tagits fram gemensamt i bibliotekets personalgrupp samt med utgångspunkt i bibliotekets årliga användarenkät, aktuell statistik samt rapporter. De har huvudsakligen sin grund i Bibliotekslagen (2013:801).

Kärnuppdrag och -områden som digitalisering, uppsökande verksamhet samt de prioriterade målgrupperna behandlas löpande inom varje fokusområde, då dessa genomsyrar verksamheten på ett sätt som gör dem obefogade att bryta ut i denna plan.

FOKUSOMRÅDE 1: Läsfrämjande

Vad säger lagen?

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Att tillhandahålla litteratur och inspirera till läsande är ett av bibliotekets kärnuppdrag och utanför skolan är biblioteket en av de viktigaste läsfrämjande aktörerna. Barn och unga är en av bibliotekens prioriterade målgrupper, men det är också viktigt att inspirera till läsning hos vuxna och att visa på att läsning inte nödvändigtvis måste associeras med skolarbete. Ett barn som saknar läsande vuxna runt sig har ofta längre väg till den egna lustläsningen. Läsningen har ett värde i sig självt: den ger perspektiv, låter oss ta del av andras erfarenheter och berikar fantasin och känslolivet.

Nuläge

Biblioteken i Tanum arbetar läsfrämjande för alla åldrar genom bokcirklar för olika målgrupper, författarbesök och lovaktiviteter och inspirerar också besökare till läsning genom fysiska och digitala möten. I början av november äger läslovet rum och då erbjuder biblioteken en mängd aktiviteter för barn och unga. Under sommaren är kommunens bibliotek en del av den regionala satsningen Sommarboken, som riktar sig till sommarlediga barn. Sedan många år tillbaka får också alla barn mellan 2-8 år en bok från biblioteket på sin födelsedag. Samverkan sker bland annat med förskola, grundskola och föreningar.

Den fysiska miljön är också viktig. Ett inspirerande och lockande biblioteksrum gör att besökare vill stanna kvar. Nyligen genomfördes därför en uppfräschning av Tanums och Fjällbacka bibliotek för att få till mer exponering och fler inbjudande sittplatser.

Det statligt finansierade Läsfrämjandelyftet har gett personalen möjlighet till fortbildning under 2023, vilket kommer att fortsätta även under kommande verksamhetsår.

Målsättningar

- Biblioteket ska arbeta mer strategiskt och strukturerat med läsfrämjande, genom att omvandla teorin från Läsfrämjandelyftet till praktik.
- Bibliotekets personal ska arbeta uppsökande i ännu högre utsträckning än idag.
- Biblioteket vill nå fler unga och unga vuxna, bland annat genom utökat samarbete med andra verksamheter så som fritidsgårdar och annan öppen ungdomsverksamhet.
- Befintlig språkfrämjandeplan ska återupptas och revideras, i nära samspel med skolbiblioteksverksamheten.

Nyckeltal

- Antal erbjudna uppsökande insatser
- Andel utlån av motsvarande bestånd för ungdomar och unga vuxna, utlåningsgrad

FOKUSOMRÅDE 2: Medie- och informationsförsörjning

Vad säger lagen?

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

- 1. de nationella minoritetsspråken,*
- 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och*
- 3. lättläst svenska.*

Uppdraget i bibliotekslagen är att erbjuda ett brett och kvalitativt urval av medier. Utbudet får inte inskränkas utifrån ideologiska, politiska eller religiösa utgångspunkter. Alla människor har rätt att bilda sig en egen åsikt och biblioteken ska ge alla denna möjlighet. Biblioteken ska även verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas. På så vis är folkbiblioteken en nyckelaktör i det demokratiska samhällsbygget.

Nuläge

Biblioteken i Tanum tillhandahåller fack- och skönlitteratur i olika former, på olika språk och för olika åldrar, anordnar kulturarrangemang och förmedlar samhällsinformation. Här finns böcker för förströelse och bildning. Här bjuds allt från den senaste deckaren till den smalaste romanen, från faktaböcker för barn till nya tv-spel. Här kan vem som helst hitta de mest storslagna berättelser och den vassaste satiren, lokal litteratur för släktforskning eller skildringar som tar läsaren till andra sidan jordklotet. Saknas någon bok lämnas ett inköpsförslag eller så fjärlånas boken från ett annat bibliotek i landet.

Biblioteken erbjuder också ett stort antal digitala tjänster, så som e-böcker i text- och ljudform, en strömningstjänst för film (Cineasterna) samt databaser med bland annat tidningar och tidskrifter från hela världen (Pressreader). För hantering av e-böcker tillhandahålls appen Biblio. På biblioteken finns litteratur tillgänglig i format som inte går eller är svår att hitta någon annanstans, till exempel specialinläst litteratur, böcker med extra stor stil och punktskrift. Här finns också litteratur och information på ett stort antal olika språk.

Vägledning i övergripande IT-kunskap samt hjälp att använda bibliotekens digitala tjänster erbjuds. All service som biblioteket tillhandahåller ska gå att ta del av även för den som inte är digital. Till biblioteken kommer också människor som behöver få hjälp med att utträta olika slags myndighetsärenden då mycket service har flyttats till nätet. På så vis har biblioteken ett viktigt kompensatoriskt uppdrag.

Målsättningar

- Biblioteken har idag en gemensam medieplan med övriga bibliotek i Ranrikesamarbetet. Denna ska uppdateras och anpassas till dagens medielandskap och samhällsutmaningar.

- Arbetet med mångspråkiga medier ska stärkas och lyftas fram, liksom medier på de nationella minoritetsspråken.
- Stöd och kunskap ska erbjudas, i ännu högre grad, kring hur informationsteknik kan användas samt hur digital information kan värderas på ett källkritiskt sätt.
- Biblioteket strävar efter att göra den egna webbplatsen och de egna digitala resurserna tillgängliga och mer användarvänliga.

Nyckeltal

- Andel aktiva låntagare av befolkningen
- Totalt fysiskt bestånd per invånare
- Antal erbjudna tillfällen till IT-stöd och -handledning
- Andel e-bokutlåning av total initial bokutlåning
- Antal lån och nedladdningar på Cineasterna och Pressreader

FOKUSOMRÅDE 3: Tillgänglighet

Vad säger lagen?

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

Lagen är tydlig med att bibliotekens tjänster ska finnas tillgängliga för alla och lyfter också fram personer med funktionsvariationer som en prioriterad målgrupp. Biblioteken arbetar därför ständigt med att förbättra tillgängligheten i verksamheterna. Detta omfattar såväl det fysiska rummet som tillgången till tillgängliga medier och information.

Nuläge

Tillgänglighet är något som genomsyrar bibliotekets alla områden, och arbetet med detta är ständigt pågående. Under det senaste året har förändringar gjorts med ommöblering och inköp av nya möbler, för att skapa en bibliotekslokal som är fysiskt tillgänglig och välkomnande med öppna, luftiga rum och inbjudande sittplatser. Ett särskilt fokus har varit att besökare ska kunna använda lokalerna oavsett funktionsvariation.

Biblioteket har en anställd läs- och skrivtekniker som erbjuder särskilt stöd där behov finns, till exempel med IT-handledning och med Legimus – en tjänst som tillhandahåller punktskrift och talböcker. Bibliotekets socialbibliotekarie har i sitt uppdrag att arbeta mot äldre samt med tjänsten Boken kommer, som genom hemleverans av böcker vänder sig till dem som på grund av till exempel funktionshinder inte kan ta sig till biblioteket på egen hand.

Bibliotekets barnavdelning rymmer en ”Äppelhylla”, där finns böcker för och om barn med funktionsvariationer. I hyllan ”Språktåget” finns språkstimulerande material för yngre barn.

På biblioteksfilialerna i Bullaren och Fjällbacka har meröppet införts, så att låntagarna själva kan använda biblioteket på tider som inte bemannas av personal. Det har blivit ett uppskattat komplement till de bemannade öppettiderna. Alla invånare har dock inte närhet till ett meröppet bibliotek och det finns önskemål från besökare om att också utöka bibliotekens öppettider.

Målsättningar

- Biblioteket ska arbeta mot att informationen som presenteras i lokaler och på digitala plattformar ska vara tydlig och enkel att förstå för användarna.
- Bibliotekets personal ska i större utsträckning arbeta uppsökande och finnas på platser utanför den fysiska bibliotekslokalen, med syfte att vara tillgängliga för fler och nå låntagare som inte tar sig till biblioteken.
- En tillgänglighetsplan ska utformas för att arbeta på ett mer strukturerat sätt med att öka tillgängligheten på biblioteken.
- Bibliotekens öppettider ska ses över för att se om det är möjligt att justera dem i enlighet med besökarnas behov och önskemål.

Nyckeltal

- Antalet genomförda aktiviteter utanför bibliotekets lokaler

FOKUSOMRÅDE 4: Barn- och ungdomsverksamhet

Vad säger lagen?

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Barn och ungdomar är enligt bibliotekslagen en prioriterad målgrupp för biblioteken. Med barn och ungdomar avses åldersspannet 0–18 år. Det finns flera lagar och styrdokument som lyfter vikten av att arbeta med och utveckla barnbiblioteksverksamheten, en sådan är FN:s barnkonvention som ska fungera som en garanti för att biblioteksverksamheten utgår ifrån och har fokus på barnens rättigheter.

Nuläge

Biblioteken i Tanum erbjuder språkutvecklande och läsfrämjande aktiviteter för barn och ungdomar inom åldersspannet 0–18 år. Dessa fördelas över hela året och kan ske både i och utanför bibliotekslokalerna. Under skolloven erbjuds också särskilda arrangemang för barn och ungdomar. Insatser som genomförs kan vara sagostunder, bokpresentationer eller bokcirklar. Det kan också handla om föreläsningar om språk- och lässtimulans för barnens vuxna.

Biblioteken samarbetar med andra kommunala verksamheter så som familjecentralen, förskolor, skolor och fritidshem kring språk- och läsfrämjande. Bibliotekspersonalen håller sig också underrättad om nationella läsfrämjande projekt som erbjuds för barn och ungdomar.

Folkbiblioteket ombesörjer att alla barn mellan två och åtta år får en födelsedagsbok. Kultur och fritid som helhet erbjuder aktiviteter under (höst)läs-, sport- och sommarlov. I samarbete med grundskolan håller biblioteket även en introduktion av biblioteksverksamheten och dess resurser för barn i förskoleklass. Barnen erbjuds vid detta tillfälle ett lånekort. Detta är en viktig insats för att alla barn oavsett familjeförhållanden ska känna att biblioteket är deras plats.

Målsättningar

- Barnkonventionens bestämmelser ska genomsyra biblioteksverksamheten och en handlingsplan för implementering ska upprättas.
- Fler riktade insatser för att locka barn och ungdomar till biblioteket ska genomföras.
- Biblioteket har sökt och mottagit bidrag för kompetensutveckling kring läsfrämjande för barn och ungdomar. Kunskaperna ska implementeras i verksamheten.

Nyckeltal

- Antal erbjudna arrangemang för barn och ungdomar
- Totalt fysiskt bestånd av barn- och ungdomslitteratur, per invånare under 18 år
- Andel utlån av motsvarande bestånd för barn och unga, utlåningsgrad

FOKUSOMRÅDE 5: Programverksamhet

Vad säger lagen?

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Folkbiblioteken är och har alltid varit en betydelsefull kulturaktör i lokalsamhället. Särskilt i glesbygd fyller biblioteken en viktig funktion då det kulturella utbudet ofta är betydligt mindre än i städerna. Då bibliotekets utbud ska vara relevant och tillgängligt för alla, samt bland annat verka för bildning och upplysning, är det av stor vikt att programutbudet är brett och varierat.

Nuläge

Bibliotekens arrangemang lyfter fram litteratur, främjar läsning, bidrar till bildning, kulturupplevelser och möten mellan människor. Det finns en strävan efter att erbjuda ett programutbud som är varierat, kvalitativt och riktar sig till olika målgrupper.

Författarbesök, föreläsningar, föreställningar och utställningar erbjuds kostnadsfritt på olika platser i kommunen, till olika åldrar och spridda över året. En bredd i utbudet är centralt för att fånga upp olika intressen och aktuella samhällsfrågor. Biblioteket ska genom sitt programutbud främja det öppna demokratiska samtalet. Samverkan sker med andra aktörer i kommunen för att bredda utbudet och nå fler invånare.

Målsättningar

- I planeringen av arrangemang på biblioteken ska fokus ligga på att nå ännu fler målgrupper än vad som är fallet idag.
- Bibliotekets programverksamhet ska ha fler aktiviteter för de i bibliotekslagen prioriterade grupperna.

Nyckeltal

- Antal insatser riktade mot nya målgrupper
- Antal insatser riktade mot prioriterade grupper
- Antal deltagare på bibliotekens arrangemang

FOKUSOMRÅDE 6: Hållbarhet

Vad säger lagen?

Bibliotekslagen nämner inte hållbarhet som begrepp, men då bibliotekets själva grundidé bygger på en delandekultur berörs verksamheten i allra högsta grad av samhällets strävan efter en mer hållbar värld. I stället är det FN:s globala mål som ligger till grund för och berör ett flertal av bibliotekens uppdrag på området. Dessa är främst:

Mål 4: God utbildning för alla

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion

På biblioteken skapas tillgängliga lärmiljöer där medborgare kan ta del av information och på så sätt skapa sig en uppfattning om hur omställningen till ett hållbart samhälle kan gå till. Genom medieinköp tillgängliggörs kunskap inom ämnet, till exempel genom skyltning med böcker om hållbarhet, att minska matsvinn eller återbruk.

Nuläge

Då Tanums kommun har som mål att öka hållbarheten på alla plan i samhället enligt de mål som tagits fram i Agenda 2030, är det även en del av bibliotekets uppdrag att sträva mot dessa. Som exempel valdes vid reovering av huvudbiblioteket i Tanumshede samt filialen i Fjällbacka nyligen i första hand återbrukade möbler, belysning och omflyttning av redan existerande bokhyllor.

Även vid inköp av nya medier arbetar biblioteket så hållbart som möjligt med att till exempel göra beställningarna på sådant sätt att antalet transporter minskar, att medierna är skyddade på sådant sätt att varje exemplar håller så länge som möjligt utan att behöva ersättas, samt att biblioteket erbjuder försäljning av gallrade medier under sommarmånaderna.

Målsättningar

- Biblioteket vill öka allmänhetens kunskap om och intresse av hållbarhetsfrågor, genom till exempel arrangemang, utställningar och boktips
- Biblioteket vill vara en mötesplats för engagerade grupper att mötas och samtala kring aktuella samhällsfrågor och -utmaningar

Nyckeltal

- Antal arrangemang med tema hållbarhet, klimat och miljö